

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра земельного кадастру

ЗАТВЕРДЖЕНО
Факультет землевпорядкування
«___» _____ 2026 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ЕКОНОМІКА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Галузь знань:	С – Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність:	С1 – Економіка та міжнародні економічні відносини
ОНП:	«Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища»
Освітньо-науковий ступінь:	Доктор філософії з економіки
Розробник:	д.е.н., професор Мединська Н.В.

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Економіка природокористування в умовах глобалізації» спрямована на формування у здобувачів освітньо-наукового ступеня доктора філософії системного розуміння теоретичних, методологічних, методичних і прикладних засад економіки природокористування в умовах глобальних соціально-економічних та екологічних трансформацій. Курс охоплює питання економічної сутності природних ресурсів та природокористування, оцінювання природно-ресурсного потенціалу, формування економічного механізму природокористування, забезпечення раціонального використання, охорони і відтворення природних ресурсів, економічної оцінки екосистемних послуг, екологічних витрат і збитків, природоохоронної діяльності та екологічної безпеки.

Особлива увага приділяється впливу глобалізації, зміни клімату, міжнародної екологічної політики, Цілей сталого розвитку, Європейського зеленого курсу та євроінтеграційних процесів на трансформацію економічних механізмів природокористування в Україні.

У межах дисципліни розглядаються економічні аспекти використання земельних, водних, лісових, мінерально-сировинних та інших природних ресурсів, проблеми деградації природного капіталу, економічні механізми стимулювання екологізації господарської діяльності, платежі за використання природних ресурсів, екологічне оподаткування, інвестиційне забезпечення природоохоронних заходів та механізми фінансування сталого розвитку.

Особливостями вивчення дисципліни є:

- дослідження економіки природокористування з позицій сталого розвитку та глобальних трансформацій;
- формування навичок економічного оцінювання природних ресурсів та екосистемних послуг;
- аналіз економічних механізмів раціонального використання і відтворення природно-ресурсного потенціалу;
- дослідження впливу глобальних екологічних викликів на економічні системи;
- оцінювання економічних збитків від деградації природних ресурсів та забруднення довкілля;
- аналіз сучасних механізмів екологічного оподаткування, платежів за природокористування та фінансування природоохоронної діяльності;
- застосування економічних методів і підходів у наукових дослідженнях у сфері природокористування.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь

Освітній ступінь	Доктор філософії з економіки
Спеціальність	С1 «Економіка та міжнародні економічні відносини»
Освітньо-наукова програма	ОНП «Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища»

Характеристика навчальної дисципліни

Вид	вибіркова
Загальна кількість годин	150
Кількість кредитів ECTS	5
Кількість змістових модулів	2
Курсовий проєкт (робота)	–
Форма контролю	екзамен
Семестр	2
Лекційні заняття	10 год.
Практичні заняття	40 год.
Самостійна робота	100 год.

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета викладання дисципліни – формування у здобувачів системи теоретичних знань, методологічних підходів і практичних навичок щодо економічних закономірностей природокористування, оцінювання природно-ресурсного потенціалу та обґрунтування економічних механізмів забезпечення його раціонального використання, охорони і відтворення в умовах глобалізації та сталого розвитку.

Набуття компетентностей (ВК1)

Інтегральна компетентність. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері економіки, проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності (ЗК):

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК03. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ЗК04. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

- СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках.
- СК05. Здатність аналізувати та прогнозувати соціально-економічні й екологічні процеси на основі міждисциплінарних підходів і сучасних методів моделювання.
- СК06. Здатність розробляти та обґрунтовувати управлінські рішення у сфері природокористування з урахуванням ризиків, ресурсних обмежень та принципів сталого розвитку.
- СК07. Здатність застосовувати інструменти стратегічного та просторового планування для забезпечення збалансованого розвитку територій.

Програмні результати навчання (ПРН):

- ПРН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.
- ПРН03. Планувати і виконувати експериментальні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки природокористування та охорони навколишнього середовища із застосуванням сучасних інструментів аналізу, оцінювати економічну ефективність використання природних ресурсів та природоохоронних заходів, критично аналізувати результати власних досліджень і напрацювання інших дослідників у контексті сучасних економіко-екологічних підходів до забезпечення сталого розвитку.
- ПРН05. Інтегрувати економічні, правові та управлінські підходи при розробленні стратегій сталого розвитку територій та систем природокористування.

- РН08. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, теоретичні та практичні проблеми економіки державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Усього	Л	П	СР
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади економіки природокористування				
Теоретичні основи економіки природокористування в умовах глобалізації	15	1	4	10
Природно-ресурсний потенціал та його економічна оцінка	15	1	4	10
Економічний механізм природокористування та природоохоронної діяльності	15	1	4	10
Економічна оцінка природних ресурсів та екосистемних послуг	15	1	4	10
Економічні збитки від деградації природних ресурсів і забруднення довкілля	15	1	4	10
Разом за змістовим модулем 1	75	5	20	50
Змістовий модуль 2. Сучасні напрями трансформації економіки природокористування				
Економіка земельних ресурсів та сталого землекористування	15	1	4	10
Екологічне оподаткування та платежі за природокористування	15	1	4	10
Фінансово-економічні механізми забезпечення сталого природокористування	15	1	4	10
Глобальні екологічні виклики, зміна клімату та економіка природокористування	15	1	4	10
Євроінтеграція України та трансформація економічного механізму природокористування	15	1	4	10
Разом за змістовим модулем 2	75	5	20	50
Усього годин	150	10	40	100

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретичні основи економіки природокористування в умовах глобалізації.	1
2	Тема 2. Природно-ресурсний потенціал та його економічна оцінка.	1
3	Тема 3. Економічний механізм природокористування та природоохоронної діяльності.	1
4	Тема 4. Економічна оцінка природних ресурсів та екосистемних послуг.	1
5	Тема 5. Економічні збитки від деградації природних ресурсів і забруднення довкілля.	1
6	Тема 6. Економіка земельних ресурсів та сталого землекористування.	1
7	Тема 7. Екологічне оподаткування та платежі за природокористування.	1
8	Тема 8. Фінансово-економічні механізми забезпечення сталого природокористування.	1
9	Тема 9. Глобальні екологічні виклики, зміна клімату та економіка природокористування.	1
10	Тема 10. Євроінтеграція України та трансформація економічного механізму природокористування.	1

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва практичного заняття	Кількість годин
1	Практичне заняття № 1. Аналіз природно-ресурсного потенціалу території та ефективності його використання.	4
2	Практичне заняття № 2. Економічна оцінка природних ресурсів та визначення ефективності їх використання.	4
3	Практичне заняття № 3. Оцінка економічних збитків від деградації природних ресурсів та забруднення довкілля.	4
4	Практичне заняття № 4. Економічна оцінка екосистемних послуг території.	4
5	Практичне заняття № 5. Аналіз економічного механізму природокористування на регіональному рівні.	4
6	Практичне заняття № 6. Еколого-економічна оцінка ефективності землекористування.	4
7	Практичне заняття № 7. Розрахунок платежів за використання природних ресурсів та екологічних податків.	4
8	Практичне заняття № 8. Оцінка економічної ефективності природоохоронних заходів та інвестиційних проєктів.	4
9	Практичне заняття № 9. Оцінка економічних ризиків зміни клімату для природокористування та розроблення адаптаційних заходів.	4
10	Практичне заняття № 10. Розроблення пропозицій щодо вдосконалення економічного механізму природокористування України в умовах євроінтеграції.	4

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Глобалізація та трансформація системи природокористування.	10
2	Природний капітал як фактор економічного розвитку.	10
3	Економічні механізми збереження біорізноманіття.	10
4	Екосистемні послуги та перспективи їх економічної оцінки в Україні.	10
5	Економічна оцінка деградації земельних ресурсів.	10
6	Ринок земель та економічні аспекти сталого землекористування.	10
7	Екологічне оподаткування в Україні та країнах ЄС.	10
8	Зелене фінансування та інвестиційне забезпечення природоохоронних заходів.	10
9	Економічні наслідки зміни клімату та механізми адаптації природокористування.	10
10	Європейський зелений курс та перспективи трансформації економіки природокористування України.	10

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання

- усне або письмове опитування;
- тестування;
- захист практичних робіт;
- аналіз і презентація результатів досліджень;
- пірінгове оцінювання;
- підготовка аналітичних записок та наукових повідомлень;
- захист розрахункових робіт.

7. Методи навчання

- проблемне навчання;
- практико-орієнтоване навчання;
- проєктне навчання;
- навчання через дослідження;
- навчальні дискусії та дебати;
- аналіз наукових публікацій та статистичних даних;
- командна робота.

8. Оцінювання результатів навчання

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно з чинним «Положенням про екзамени та заліки у НУБіП України». Навчальна робота становить до 70 балів, екзамен – до 30 балів.

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Для кожного змістового модуля передбачено 100 рейтингових балів. Підсумкова навчальна робота визначається як середнє значення рейтингу за двома модулями та становить до 70 балів; екзамен – до 30 балів.

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Лекція 1	Знати основні поняття, закономірності та сучасні підходи відповідної теми; уміти критично аналізувати наукову інформацію.	4
Практична робота 1	Застосовувати економічні та еколого-економічні методи аналізу, виконувати розрахунки, інтерпретувати результати та обґрунтовувати висновки.	20
Самостійна робота 1	Опрацювати наукові джерела, сформулювати аргументовані висновки та презентувати результати опрацювання проблеми.	2
Лекція 2	Знати основні поняття, закономірності та сучасні підходи відповідної теми; уміти критично аналізувати наукову інформацію.	4
Практична робота 2	Застосовувати економічні та еколого-економічні методи аналізу, виконувати розрахунки, інтерпретувати результати та обґрунтовувати висновки.	20
Самостійна робота 2	Опрацювати наукові джерела, сформулювати аргументовані висновки та презентувати результати опрацювання проблеми.	2
Лекція 3	Знати основні поняття, закономірності та сучасні підходи відповідної теми; уміти критично аналізувати наукову інформацію.	4
Практична робота 3	Застосовувати економічні та еколого-економічні методи аналізу, виконувати розрахунки, інтерпретувати результати та обґрунтовувати висновки.	20
Самостійна робота 3	Опрацювати наукові джерела, сформулювати аргументовані висновки та презентувати результати опрацювання проблеми.	2
Лекція 4	Знати основні поняття, закономірності та сучасні підходи відповідної теми; уміти критично аналізувати наукову інформацію.	4
Практична робота 4	Застосовувати економічні та еколого-економічні методи аналізу, виконувати розрахунки, інтерпретувати результати та обґрунтовувати висновки.	20
Самостійна робота 4	Опрацювати наукові джерела, сформулювати аргументовані висновки та презентувати результати опрацювання проблеми.	2
Лекція 5	Знати основні поняття, закономірності та сучасні підходи відповідної теми; уміти критично аналізувати наукову інформацію.	4
Практична робота 5	Застосовувати економічні та еколого-економічні методи аналізу, виконувати розрахунки, інтерпретувати результати та обґрунтовувати висновки.	20
Самостійна робота 5	Опрацювати наукові джерела, сформулювати аргументовані висновки та презентувати результати опрацювання проблеми.	2
Лекція 6	Знати основні поняття, закономірності та сучасні підходи відповідної теми; уміти критично аналізувати наукову інформацію.	4

Практична робота 6	Застосовувати економічні та еколого-економічні методи аналізу, виконувати розрахунки, інтерпретувати результати та обґрунтовувати висновки.	20
Самостійна робота 6	Опрацювати наукові джерела, сформулювати аргументовані висновки та презентувати результати опрацювання проблеми.	2
Лекція 7	Знати основні поняття, закономірності та сучасні підходи відповідної теми; уміти критично аналізувати наукову інформацію.	4
Практична робота 7	Застосовувати економічні та еколого-економічні методи аналізу, виконувати розрахунки, інтерпретувати результати та обґрунтовувати висновки.	20
Самостійна робота 7	Опрацювати наукові джерела, сформулювати аргументовані висновки та презентувати результати опрацювання проблеми.	2
Лекція 8	Знати основні поняття, закономірності та сучасні підходи відповідної теми; уміти критично аналізувати наукову інформацію.	4
Практична робота 8	Застосовувати економічні та еколого-економічні методи аналізу, виконувати розрахунки, інтерпретувати результати та обґрунтовувати висновки.	20
Самостійна робота 8	Опрацювати наукові джерела, сформулювати аргументовані висновки та презентувати результати опрацювання проблеми.	2
Лекція 9	Знати основні поняття, закономірності та сучасні підходи відповідної теми; уміти критично аналізувати наукову інформацію.	4
Практична робота 9	Застосовувати економічні та еколого-економічні методи аналізу, виконувати розрахунки, інтерпретувати результати та обґрунтовувати висновки.	20
Самостійна робота 9	Опрацювати наукові джерела, сформулювати аргументовані висновки та презентувати результати опрацювання проблеми.	2
Лекція 10	Знати основні поняття, закономірності та сучасні підходи відповідної теми; уміти критично аналізувати наукову інформацію.	4
Практична робота 10	Застосовувати економічні та еколого-економічні методи аналізу, виконувати розрахунки, інтерпретувати результати та обґрунтовувати висновки.	20
Самостійна робота 10	Опрацювати наукові джерела, сформулювати аргументовані висновки та презентувати результати опрацювання проблеми.	2
Модульна контрольна робота 1		30
Всього за модулем 1		100
Модульна контрольна робота 2		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна	$(M1 + M2) / 2 \times 0,7$	≤ 70

робота		
Екзамен		30
Всього за курс	Навчальна робота + екзамен	≤ 100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою
90–100	відмінно
74–89	добре
60–73	задовільно
0–59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається за погодженням із лектором за наявності поважних причин.
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзамену заборонені, у тому числі з використанням мобільних пристроїв. Академічні роботи мають містити самостійні висновки та належні посилання на використані джерела.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов’язковим. За об’єктивних причин навчання може відбуватися індивідуально або в он-лайн формі за погодженням із деканатом.

8.4. Орієнтовні питання до екзамену

№	Питання
1	Економічна сутність природокористування та його місце в системі суспільного виробництва.
2	Предмет, об'єкт і методологія економіки природокористування.
3	Природно-ресурсний потенціал та його структура.
4	Природний капітал: сутність, складові та роль у сталому розвитку.
5	Основні методичні підходи до економічної оцінки природних ресурсів.
6	Економічна оцінка земельних ресурсів та ефективність землекористування.
7	Поняття екосистемних послуг та підходи до їх економічної оцінки.
8	Економічний механізм природокористування: структура та інструменти.
9	Платежі за використання природних ресурсів.
10	Екологічне оподаткування як інструмент регулювання природокористування.
11	Економічні збитки від забруднення довкілля.
12	Економічна оцінка деградації земельних ресурсів.
13	Економічна ефективність природоохоронних заходів.
14	Фінансово-економічні механізми сталого природокористування.
15	Екологічні інвестиції та зелене фінансування.
16	Економічні аспекти збереження біорізноманіття.
17	Глобалізація та зміна моделей природокористування.
18	Глобальні екологічні ризики та їх економічні наслідки.
19	Економічні наслідки зміни клімату.
20	Економічні механізми адаптації природокористування до зміни клімату.
21	Цілі сталого розвитку та їх значення для економіки природокористування.
22	Європейський зелений курс та його вплив на природокористування.
23	Євроінтеграційні процеси та трансформація екологічної політики України.
24	Економічні інструменти стимулювання раціонального природокористування.
25	Напрями вдосконалення економічного механізму природокористування в Україні.

9. Навчально-методичне забезпечення

1. Андрєєва Н.М., Мартинюк О.М. Впровадження механізму інноваційного розвитку України в контексті екологізації економіки. Монографія. Херсон. Гринь Д.С., 2016. 136 с.

2. Боголюбов В. М., Клименко М. О., Мельник Л. Г., Ракоїд О. О. Стратегія сталого розвитку: підручник. Київ: ВЦ НУБіП України, 2018. 446 с.

3. Гайдуцький І.П. Інвестування низьковуглецевої економіки: теорія, методологія, практика. Монографія. Київ. ТОВ «Інформаційні системи», 2014. 374 с

4. Денисюк С. П. Економіка природокористування : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2021. 280 с.

5. Екологічна безпека в європейських країнах: методи економічного регулювання й досвід для України: наукова доповідь [В.С. Кравців, П.В. Жук, Ю.І. Стадницький та ін.]. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України». Львів, 2020. 97 с.

6. Кравців В. С., Садова У. Я. Регіональна екологічна політика та сталий розвиток: монографія. Львів : НАН України, 2022. 290 с.

7. Мельник Л. Г., Дерев'янка Ю. М. Сталий розвиток: підручник. Суми: Університетська книга, 2026. 332 с.

8. Мельник Л. Г., Хенс Л. Зелена економіка та екологічна трансформація: сучасні виклики : монографія. Суми : Університетська книга, 2023. 380 с.

9. Sachs J. D. The Age of Sustainable Development. New York: Columbia University Press, 2015.

10. Sachs J., Kroll C., Lafortune G., Fuller G., Woelm F. Sustainable Development Report 2021. Cambridge: Cambridge University Press, 2021.

11. Навчально-методичні матеріали кафедри земельного кадастру з економіки природокористування, оцінки природних ресурсів та сталого землекористування.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Офіційні матеріали Організації Об'єднаних Націй щодо Цілей сталого розвитку.

2. Матеріали Європейського Союзу щодо Європейського зеленого курсу, кліматичної політики та сталого фінансування.

3. Законодавство України у сфері охорони навколишнього природного середовища, природокористування, земельних відносин та екологічного оподаткування.

4. Офіційні статистичні дані Державної служби статистики України.

5. Офіційні дані та інформаційно-аналітичні матеріали Міністерства економіки України та Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України.

6. Наукові публікації у фахових виданнях з економіки, екології, природокористування та сталого розвитку.

11. Інформаційні ресурси

Під час вивчення дисципліни рекомендується використовувати офіційні вебресурси державних органів України, міжнародних організацій, Європейського Союзу, наукові електронні бібліотеки та наукометричні бази даних. Під час

виконання практичних і самостійних робіт здобувачі мають використовувати актуальні статистичні, нормативно-правові та наукові матеріали.